

SOCJOLOGIA – nauka, wiedza o ludziach, ich życiu pojedynczym bądź w grupach, zależności, więzi, kontakty wizualne, słowne, gestykulacja; funkcjonowanie i komunikowanie się w różnych związkach

TEORIE

FUNKCJONALIZM – (Spencer, Durkheim, Dahrendorf) **rzeczywistość społeczna** pojmowana jest jako system powiązanych wzajemnie części. Części te są analizowane pod względem ich konsekwencji, bądź funkcji, które pełnią one w szerszym/ większym systemie. (np. rodzina może zostać uznana za podst. instytucję społeczną, która utrzymuje funkcjonowanie/ istnienie społeczeństwa jako większej całości)

Większość **teorii funkcjonalnych** przyjmuje istnienie potrzeb lub wymagań generowanych przez dany system.

TEORIA KONFLIKTÓW – (Max Weber) świat to zespół konfliktów. Wg teorii systemy społeczne są pełne napięć i konfliktów między składającymi się na nie częściami.

KONCEPCJA INTERAKCJI – Ludzie kontaktują się ze sobą za pomocą przekazywanych symboli, słów, wyrazu twarzy, gestów oraz wszelkich znaków, które „coś znaczą” (dla nas o odbiorcy). Wedle tej teorii wyjaśnienie rzeczywistości społecznej uzyskujemy na podstawie zbadania mikro świata konkretnych ludzi, którzy nawzajem interpretują swoje gesty, tworzą wyobrażenie osoby i definiują w określony sposób sytuacje, w których się znajdują.

TEORIA UTYLITARNA – (Adam Smith) człowiek jest istotą racjonalną – wyznacza sobie zadania. Racjonalna istota kalkuluje koszty różnych sposobów osiągnięcia celów i wybiera takie, które maksymalizują zyski i minimalizują koszty.

FUNKCJE SOCJOLOGII

- poznawcza – humanistyczna – oznacza, iż głównym przedmiotem zainteresowania jest człowiek w relacjach z innymi;
- diagnostyczna – odpowiada na pytanie: „Jak jest?” – postawienie diagnozy danej sytuacji;
- demaskatorska – zerwanie fałszu, iluzji, złudzeń; dotarcie do rzeczywistych przyczyn zjawiska;
- apologetyczna – polega na przedstawieniu rzeczywistości zgodnie z intencjami sponsora badań; odbarwienie rzeczywistości, kosmetyczne, pozytywne dla sponsora zmiany wyników;
- socjotechniczna – polega na zastosowaniu w praktyce wyników badań;

TECHNIKI BADAWCZE

- kwestionariusz (ankieta); z pytaniami otwartymi i zamkniętymi;
- wywiad;

- eksperyment;
- badanie dokumentów osobistych (np. dossier, pamiętniki, zapiski);
- socjometryczne – badanie wzajemnych stosunków w grupie;

SOCJOLOGIA – to wiedza na temat naszego życia wśród ludzi, we wszystkich aspektach tego życia społecznego; **socjologia** jest pojmowana w mikro i makro skali (socjologia wielkich struktur społecznych (państwo, grupy etniczne, majątkowe), miast, wsi, społeczności lokalnych, socjologia pracy, socjologia nauki, kształcenia, polityki, wojska, wojny, medycyny, zdrowia, moralności i etyki, małych grup społecznych)

Struktura grupy – układ pozycyjny wg pewnego kryterium

Proces przystosowania – adaptacji.

SOCJOLOGIA dysponuje **METODOLOGIĄ** dotyczącą badań:

- precyzja hipotezy (szczątkowej lub właściwej);
- sprawdzenie hipotezy (czy zachodzi, kiedy, w jakich warunkach, wykluczanie hipotez błędnych);
- budowa wskaźników (informująca o intensywności występowania hipotezy);

ROLA SPOŁECZNA – jest formą, za pomocą której określone jednostki wypełniają zobowiązania (w przewidywalny sposób dla twórcy) wynikające z zajmowanej pozycji społecznej, korzystając z przysługujących przywilejów i wskazań, sugestii; Jest formą, za pomocą której każdy z nas wykonuje zobowiązania wg pewnych nakazów i zakazów, istnieją możliwości i ograniczenia.

R.S. oznacza więc rodzaj/ zakres i wzory czynności, jakie jednostka wykonuje lub powinna wykonywać w imieniu na rzecz grupy, wynikające z zajmowanej przez nią pozycji społecznej.

R.S. występuje w trzech aspektach:

- teoretyczna (formalna);
- oczekiwana (oczekiwania otoczenia);
- faktycznie pełniona (wypadkowa dwóch poprzednich);

ROLA ISTOTY SPOŁECZNEJ

ISTOTNA SPOŁECZNA – przez rolę społeczną oczekiwaną rozumie się zachowanie, którego grupa oczekuje od danej jednostki w wyniku zaakceptowania określonej pozycji danej jednostki w danej grupie.

Pozycja w grupie wynika z wewnętrznej struktury danej grupy tj. z całokształtu stosunków, które wiążą jej członków. Pozycja jednostki w grupie to całość praw i obowiązków. Z pozycją wiąże się ściśle rola społeczna jednostki, to jest wzór zachowania, który grupa uważa

za słuszny i obowiązujący. Rola jest konsekwencją określonej pozycji, choć jej realizacja zależy od wielu czynników.

Wśród czynników określających ludzkie zachowanie owe zespoły norm i oczekiwania, które noszą nazwę roli społecznej mają ogromne znaczenie.

R.S. wiąże się z określoną pozycją jednostki w grupie, rola społeczna nie jest jedynie odzwierciedleniem tej pozycji (już posiadanej). Bywa ona czasem odzwierciedleniem pozycji, do której jednostka dopiero aspiruje. Zatem przyswojenie sobie roli jej internalizacja (uwewnętrznienie) stanowi nie tylko i nie zawsze naturalny rezultat zdobycia określonej pozycji w grupie, bywa również ważnym środkiem walki o tę pozycję.

Podsumowując można zdefiniować rolę społeczną jako zorganizowany wzór oczekiwań, które odnoszą się do zadań, zachowań, postaw, wartości, i wzajemnych stosunków jakie muszą być utrzymane przez osoby zajmujące określone pozycje i wykonujące dające się określić funkcje w ramach grupy.

CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA REALIZACJĘ ROLI OCZEKIWAŃ:

1. predyspozycje psychofizyczne
2. akceptacja oczekiwań
3. gotowość do spełniania oczekiwań
4. system wzmocnień pozytywnych i negatywnych (kara, mandat)
5. konflikt ról i presja krzyżujących się wpływów (sprzeczność, starcie, spór, konflikt w obrębie roli)
6. kompetentność (świadomość swojej sensowności i intencje nadawcy wzoru)
7. stopień otwartości lub zamknięcia wzoru

WARTOŚĆ – dowolny przedmiot (materialny lub idealny), dla zdobycia którego jesteśmy skłonni uczynić wszystko

POSTAWA – to względnie stały sposób reagowania odnoszenia się do relatywnie wybranych fragmentów rzeczywistości; Postawa nie jest w naszym doświadczeniu stała.

Nasze prawa w kontaktach z innymi ludźmi:

1. do zmiany zdania
2. do popełniania pomyłek
3. do podejmowania decyzji lub wypowiedzanie swojego zdania bez konieczności uzasadniani
4. do powiedzenia „nie wiem”, „nie rozumiem”
5. do przeżywania uczuć zarówno pozytywnych jak i negatywnych bez jednoczesnego....
6. do nieangażowania się w problemy innych ludzi jeśli nie mamy na to ochoty
7. do odmowy
8. do oceniania siebie i własnego postępowania i ponoszenia konsekwencji swych działań

9. do robienia tego wszystkiego bez podawania uzasadnień

CYWILIZACJA (civit – obywatel, cividis – wszystko co odnosi się do spraw obywatela, civitas – państwo, jest źródłosłowem terminu cywilizacja) - zespół obyczajów, praw, organizacje społeczno – państwowe

W epoce oświecenia pojęcie CYWILIZACJI było jednak przeciwieństwem barbaryzmu i dzikości, jednak sens pojęcia C. Uległ zmianie w wyniku rozwoju przemysłowo – technicznego. C. zaczęto obejmować wszelkie badania naukowo – badawcze i przemysłowo – techniczne.

KULTURĄ – nazywano cele człowieka (cele działań) inspirujące go do twórczości , wartościowań i, a zatem też wartości wyższe: język i myśl humanistyczna (stosunek do siebie samego i innych) . Mianem wyższej K. określano sztukę, moralności, religię, światopogląd, filozofię oraz środki społecznego przekazu. Stąd określenie Cywilizacji narodziło się później niż Kultury, wiązało się to ze sferą „praktycznej inteligencji” i odpowiadało starogreckiemu „techné”.

CYWILIZACJA – to etap wyższej kultury objawiającej się korzystaniem z języka i powstawaniem miast, można ujmować jako najniższą formę kultury

KULTURA – bowiem ma charakter twórczo rozwojowy, a C. statyczny , jeśli przyjmujemy takie założenia.

Inny pogląd na K. to także kategoria K. i C. traktowana synonimicznie (tak samo) i nie ma podstaw do rozdzielenia tych rzeczy.

C. i K. stały się niemal synonimem (tym samym)

SŁOWO Kultura – odnosi się do życia rozumnego i moralnego

Cywilizacja – odnosi się do życia politycznego i organizacyjnego

Wskutek tego K. ma zakres szerszy i powinna być używane częściej.

Trzeba by pojmować C. jako odnoszącą się do rzeczywistości materialnej (przemysłowej, technicznej, rolniczej itp.), a więc odnosi się do życia ludzkiego w sferze organizacyjno – społecznej.

K. zaś trzeba by pojmować jako także pewien społeczny wyraz ludzkiej działalności, harmonijno ludzkiej czyli naturalnej.

ZATEM – przyjęty zwyczajowo sposób działania odczuwania i myślenia,

Wg St. CZARNOWSKIEGO

K. to całokształt zobiektywizowanych elementów dorobku społecznego, wspólnych szeregowi grup i z racji swej obiektywności ustalonych i zdolnych rozszerzać się przestrzennie.

Wg Floriana ZNANIECKIEGO

K. – świat K. – jest światem wartości, wartości zaś są pierwotnym faktem ludzkiego doświadczenia bo niesprowadzalnym do żadnej kategorii, podkreślając tę stronę K. bierze się pod uwagę nast. rzeczy:

- ludzie wytwarzają nie tylko przedmioty, za pomocą których podporządkowują sobie przyrodę i nie tylko instytucje, dzięki którym organizują swoje życie zbiorowe;
- ludzie wytwarzają wartości – pozytywne lub negatywne oceny zabarwiające stosunek do świata otaczającego ich, istotą świata K. jest wyróżnienie człowieka.

Świat KULTURY ujarzmiony jako świat wartości to nic innego, jak system ocen odnoszących się do otoczenia i nas samych. Widzenie zaś społeczeństwa ludzkiego jako K. podkreśla fakt, iż tylko ludzie ujmują otaczający ich świat w kategoriach kultury.

Wg, JANA SZCZEPAŃSKIEGO

K. – ogół działalności ludzkiej (materialnych i niematerialnych), wartości i uznawanych aspektów postępowania, zobiektywizowanych i przyjętych w dowolnych zbiorowościach przekazywanych innym zbiorowościom i następnym pokoleniom.

W skład tak pojmowanej KULTURY wchodzi:

- wytwory materialne i niematerialne ludzkiej pracy
- wzory postępowania i oceny wartościujące
- instytucje organizujące ludzkie zachowania

Cechami K. są:

- to, że jej elementy są tworzone przez ludzi;
- są zobiektywizowane (uogólnione);
- mogą być przekazywane w czasie i przestrzeni z czego wynika, że są trwałe;

KULTURA MASOWA

K.M. (pojęcie) – odnosi się do zjawisk współczesnego przekazywania wielkim masom odbiorców identycznych lub analogicznych treści płynących z nielicznych źródeł oraz do jednolitych form zabawowej, rozrywkowej działalności wielkich mas ludzkich; powodują wpływają na kształt działalności rozrywkowej. Odbiorca nie jest indywidualnością; jest przedmiotem działania źródeł K.M. (konsumentem).

Przedmiotem koncentracji dotychczasowych badań dotyczących K.M. są zjawiska intelektualnej, estetycznej i ludyczno - reakcyjnej działalności (zabawowo-rozrywkowej)

ludzkiej; związane w szczególności z oddziaływaniem środków masowego komunikowania
-> treści rozpowszechniane przez środki masowej komunikacji.

Obszary (kompleksy) kulturowe występują w K. w cywilizacjach technicznych jako związane z :

- produkcją;
- transportem;
- środkach masowego przekazu;
- siedzibach ludzkich;

Są zwane również systemami Kulturowymi – bo są ze sobą logicznie związane, zharmonizowane. Szereg kompleksów może łączyć się w szersze całości związane konfiguracjami lub wzorami kulturowymi.

Drogi oddziaływania K., które mogą stać się wzorami – przez socjalizację i kształtowanie osobowości jednostki.

SOCJALIZACJA – to te wpływy całkowitego środowiska, które wprowadzają jednostkę do udziału w życiu społecznym, uczą ją rozumowania kultury, zachowania się w zbiorowościach, utrzymywania się i wykonywania różnych ról społecznych.

CAŁKOWITY WPŁYW ŚRODOWISKA – to ogół podnieć oddziałujących na organizm zarówno sprzyjających i niesprzyjających rozwojowi organizmu, osobowości i poszczególnych ich cech.

WYCHOWANIE – to intencjonalne kształtowanie osobowości dokonywane w ramach stosunku wychowawczego według przyjętego ideału / wzoru wychowawczego.

DROGI ODDZIAŁYWANIA K. c.d.:

- przez tworzenie i ustawianie wartości;
- przez wzory działania i postępowania;
- przez stwarzanie modeli instytucji i modeli wzorcowych;

WZÓR

- 1) sposób zachowania się uznany za „normalny” (to jest relatywne, zależne od środowiska, kultury) w danej sytuacji
- 2) zakres zachowań uznanych za dopuszczalne i normalne

Wzory zachowania ustalone w określonej kulturze umożliwiają porozumiewanie się, czynią zrozumiałym zachowanie innych, pozwalają oddziaływać skutecznie na innych ludzi.

Wzory są czynnikiem ujednoliconym postępowanie jednostek i zachowania się zbiorowości. Umożliwiają wzajemne przystosowania, gdyż wiadomo z góry, jaki jest możliwy zakres zachowań.

ZBIOROWOŚĆ - każde skupienie ludzi; kręgi społeczne (styczność, odrębność społeczna, nietrwały związek społeczny, wspólnota zainteresowań).

ZBIOROWOŚĆ TERYTORIALNA = jednostki terytorialne

ZBIOROWOŚĆ AUDYTORIUM = styczność przestrzenna, duchowa, psychiczna

ZBIOROWOŚĆ TŁUM = przelotne zgromadzenie, bezpośredni kontakt

GRUPA SPOŁECZNA wg Szczepańskiego – pewna ilość osób (>3 osoby) powiązanych systemem stosunków uregulowanych przez instytucje, posiadających pewne wspólne wartości i oddzielonych od innych zbiorowości wyraźną zasadą odrębności.

Systemy **NORMATYWNE (NORMY)**

Funkcje S.N. – polegają na tym, że wskazują one jednostce jak powinna reagować, czego powinna się wystrzegać, jakie są możliwe nagrody i kary za stosowanie i niestosowanie się do narzuconych wzorów postępowania (społeczeństwa).

NORMY ludzkiego postępowania charakteryzuje relatywizm moralny wyrażający się w tezie, że nie ma wiecznych i niezmiennych, zawsze i wszędzie obowiązujących norm (społecznych) postępowania. Nawet jeśli przyjąć, że istnieją pewne elementy wspólne wszystkich systemów norm to i tak bez trudu możemy się przekonać, że owe normy elementarne stanowią zaledwie część ogółu norm zachowania. (np. stosunek do kazirodztwa, konkubinatu, minimalizacja cierpień jednostek)

GRUPA wg Mertona – odnosi się do pewnej liczby ludzi, którzy wchodzi między sobą w interakcję wedle określonych wzorów. Określona liczba osób czy ludzi powstająca w ustalonych stosunkach społecznych. Uwzorowane interakcje, unormowane interakcje stosuje Merton zamiennie jako składnik struktury społecznej i zarazem jako definiens (istota) grupy to jest to co wiąże pewną liczbę jednostek w odrębną całość, odrębny od jednostek podmiot życia społecznego (czyli coś co tworzy odrębną całość).

Merton – Świadomościowe aspekty grupy:

- 1) trwałe, normatywne ustalenia formy interakcji społecznej
- 2) samoświadomość, samookreślenie się jednostki jako uczestnika grupy
- 3) takie samo jej określenie przez innych ludzi (czł. grupy)

WIEŻ SPOŁECZNA – to aprobująca świadomość przynależność do grupy, tendencja do zachowania najważniejszych konformizmów grupowych, kult wspólnych interesów, ale i gotowość do przedkładania interesów grupy ponad interesy własne, jeśli konflikt się pojawia albo przynajmniej przekonanie, że się powinno interesy grupy przedkładać

WIEŹ wg F. Znanieckiego – to intencjonalne współdziałanie, zbiór ludzi staje się grupą ⇔ gdy pojawia się w nich świadomość łączności społecznej i gdy ta świadomość objawia się w zachowaniu.

Wśród różnych pojęć opisujących WIEŹ społeczną ważnym elementem jest termin **POSTAWY**.

POSTAWA – zawiera bowiem poglądy jednostki na grupę, emocjonalne, uczuciowe nastawienie do grupy, dążność czyli gotowość odpowiedniego zachowania się w stosunku do grupy.

Postawy wzgl. grupy, a więc więź z grupą może mieć różną intensywność (od pktu zerowego do całkowitego utożsamiania się z grupą). Mogą być negatywne, całkowicie odmienne w stosunku do postaw, które prezentuje jednostka.

Wskaźniki więzi – czy i jakie miejsce zajmuje jednostka w grupie, czy i w jakim stopniu solidaryzuje się z grupą.

SYSTEMY NORMATYWNE:

- systemy norm religijnych – moralnych, obyczajowe, prawne;
- religijne – sankcje grzech <-> brak grzechu, egzekutor -> istnienie nadprzyrodzonej siły;
- moralne – sankcje zadowolenie <-> brak zadowolenia, egzekutor -> ja sam;
- obyczajowe – sankcje ocena otoczenia społecznego od aprobaty do dezaprobaty (banicji);
- prawne – sankcje ->przymus fizyczny, egzekutor -> instytucje powołane specjalnie w tym celu;

Rodzaje konfliktów wewnętrznych:

- konflikt między dążeniem a dążeniem (wykluczają się);
- dążeniem a unikaniem (boją się);
- unikaniem a unikaniem;

Typy więzi grupowych

- osobista nieformalna (bezpośrednia, emocjonalna, oko w oko, kontakt z człowiekiem);
- osobista formalna (pośrednia, bez emocjonalna, za pośrednictwem przedmiotów, meritum w obrębie zawodu);

STOPIEŃ TRWAŁOŚCI WIĘZI:

- krótkotrwała;
- długotrwała;
- wewnątrz pokoleniowa;
- między pokoleniowa;

WIELKOŚĆ GRUPY - Mała (8-9 osób), Duża (>9 osób)

Cecha grupy – charakter członkostwa

- automatyczne;
- dobrowolne;
- rozerwalne;
- nierozzerwalne;

Co musi się pojawić w świecie społ. by ze zbiorowości wyłoniła się grupa – ELEMENTY GRUPY:

- cel
- więź społeczna – typ więzi (pierwotna, wtórna)
- charakter członkostwa
- hierarchia grupowa (ukł. pozycji w grupie)
- lider grupy
- system wartości
- wzór osobowy uczestnika grupy
- normy grupowe (formalne i nieformalne regulacje zachowań)
- system sankcji
- konformizm jako cecha uczestnika grupowego

Grupa typu indywidualnego przystosowania

- cel
- zbiór wartości tworzący strukturę grupy
- normy prawne i moralne

Wzór uczestnika grupy:

- system sankcji
- konformizm (uległość wobec innych, wzgl. systemu sankcji, norm i zbiorów wartości);
- pewne odrębności;

INTERNALIZACJA – uwewnętrznienie wszystkich cech grupy.

Czynniki wpływające na poziom konformizmu (uleganie, uniformizm ...)

- cechy osobowościowe
- miejsce w strukturze
- stan (poziom) kompetencji
- samoocena

KONFORMIZM – uleganie, -identyfikacja, -internalizacja, -innowacja, -rytualizm

DYSONANS – jest stanem napięcia, który występuje jednocześnie dwa elementy poznawcze (idee, postawy, opinie, przekonania), które są psychologicznie niezgodne ze sobą; uznawać dwie sprzeczne ze sobą idee to igrać z bezsenssem, a człowiek jest istotą, która całe swe życie trawi na tym, by poznać sens, nie jest możliwe na dłuższą metę istnienie dwóch sprzecznych idei. Człowiek nie tyle chce mieć słuszność, ile chce wierzyć, że ma tę słuszność.

CZYNNIKI WZMACNIAJĄCE TENDENCJE DO UZASADNIANIA WŁASNEGO POSTĘPOWANIA:

- silne zaangażowanie (wysiłek, czas, strategia);
- nieodwracalność decyzji;
- znaczenie i waga konsekwencji;

CZYNNIKI REDUKOWANIA

- niewystarczająca nagroda-wzmocnienie zewnętrzne (im wyższa samoocena tym większa skłonność do samouzasadnienia, im słabsza samoocena, a decyzja została podjęta i akcja dokonana tym silniejsza tendencja do przekazywania własnego siebie)

SYSTEMY NORMATYWNE (ICH FUNKCJA)

Ich funkcja polega na tym, aby określić jednostkę karami, nagrodami, prawami, wzorcami-
- daje to świat ograniczony, w którym jednostka jeśli chce żyć powinna ich przestrzegać

RELATYWIZM MORALNY- nie ma

Normy regulują zachowania jednostki wobec innych:

- wobec społeczeństwa-jako jednostki;
- wobec dóbr i wartości;
- wobec samej siebie;

POTRZEBA CZŁOWIEKA

- sytuacja braku i motywacji (siła sprawcza pchająca ku zaspokojeniu) = potrzeba

PODZIAŁ POTRZEB

- zbiorowe (globalne)
- cząstkowe (wbudowane w większe lub oddzielne)
- bezpieczeństwa (zabezpieczenia)

biologiczne

=> przynależności i miłości

psychologiczno

| => uznania i prestiżu (potrzeby osiągnięcia szacunku innych)

społeczne		=>samorealizacji (samourzeczywistnienie samoaktualizacji)
wyższe		=> wiedzy i rozumienia (poznania)
wzrostu		=> estetyczne
niedostatku		=> bezpieczeństwa
niższe		=>fizjologiczne

Zawartość treściowa i sposób zaspokajania potrzeb jest sprawą niepowtarzalną i jedyną (subiektywną)

FRUSTRACJA- (z łac. frustratio – rozczarowanie, omamienie, chybienie)

Frustrat – człowiek w mocy chybionych działań – stan przykrego napięcia psychicznego spowodowanego niezaspokojeniem jakiś potrzeb, a niemożliwością osiągnięcia jakiegoś celu. (frustracja jest emocją negatywną)

Frustracja – powstaje przy osiągnięciu jakiegoś celu, gdy cel ten jest osiągalny, ale dopiero po pokonaniu pewnych przeszkód. Próby pokonywania przeszkody (jej zaistnienia) powodują frustrację.

AGRESJA – wskaźnik frustracji (agresja = wrogość)

- prosta – skierowana na sprawcę (przyczynę) frustracji
- przeniesiona – skierowana na inny przedmiot niż sprawca (przyczyna) frustracji
- introwertywna
-

REGRESJA – cofnięcie się do wcześniejszych okresów rozwoju.

FIKSACJA = STEREOTYPIA

STEREOTYPIA (usztynienie, uschematyzowanie) – skostnienie, scementowanie, zatrzymanie i niemożność reagowania wg przyswojonych norm.

WYCOFANIE = REZYGNACJA (w momencie pojawienia się urojonych przeszkód wymyślonych przed rozpoczęciem działań)

Najogólniej istnieją dwa typy NASTAWIENIA WOBEC PRZESZKÓD:

- 1) polega na skoncentrowaniu uwagi na poczuciu własnego zagrożenia;
- 2) uwaga skoncentrowana na celu;

PRZESZKODA – jest oceniana w kategorii wielkości bardzo różnie. Siła reakcji na frustrację zależy od wielkości przeszkody => jeśli jest mała to siła frustracji jest mała. Typ nastawienia również wpływa na wielkość frustracji (optymizm, pesymizm). Liczba doznanych już

frustracji również wpływa (liniowo) na wielkość kolejnych frustracji. Im więcej doznanych już frustracji tym większe, głębsze będą następne frustracje.

MECHANIZMY OBRONNE –

- FANTAZJOWANIE – zaspokajanie frustracji, niezaspokojonych pragnień w marzeniach sennych, fantazjach
- IDENTYFIKACJA – zwiększenie poczucia własnej wartości przez utożsamianie się z inną osobą lub instytucją
- IMPROJEKCJA – włączenie zewnętrznych wartości i standardów w strukturę {ego}, dzięki czemu przestają być obce dla danej jednostki (zagrożeniem zewnętrznym)
- IZOLOWANIE – oddzielenie ładunku emocjonalnego od sytuacji urazowej lub rozdzielanie niezgodnych postaw za pomocą odpornych na logikę „przegródek”
- KOMPENSACJA – ukrywanie słabych stron przez podkreślanie cechy pożądanego lub powetowanie sobie frustracji w jednej dziedzinie, z „nawiązką” w drugiej dziedzinie
- ODKUPIENIE – zadośćuczynienie za niemoralne pragnienia lub czyny (przez siebie ???)
- PROJEKCJA – obwinianie innych za własne trudności (rzutowanie) i przypisywanie innym swoich nieetycznych zachowań.
- PRZEMIESZCZENIE – wyładowanie negatywnych uczuć na obiekty mniej niebezpieczne niż te, które wzbudziły frustrację.
- RACJONALIZACJA – próba udowodnienia, że własne zachowanie jest racjonalne, więc uzasadnione.

MECHANIZMY OBRONNE (c.d.)

-REAKCJA UPOZOROWANA – zapobieganie ujawnianiu się niebezpiecznych pragnień (wg. Swoich regulacji) przez demonstrowanie przeciwnych postaw i zachowań, aby strawić te niebezpieczne.

- REGRESJA – cofnięcie się do wcześniejszego okresu rozwoju.
- SUBLIMACJA – zaspokojenie lub pozbycie się sfrustrowanych pragnień seksualnych w zastępczych nie seksualnych czynnościach akceptowalnych w danej społeczności.
- WYPARCIE – (z pola świadomości) – niedopuszczanie do świadomości przykrych lub niebezpiecznych myśli utrzymywanie ich w nieświadomości
- STŁUMIENIE – świadome WYPARCIE
- ZAPRZECZNIE RZECZYWISTOŚCI – bronienie się przed rzeczywistością przez niedostrzeganie jej;

OSOBOWOŚĆ – ogólna suma tych sposobów reagowania na ludzi i przedmioty (obiekty) oraz sposobów wchodzenia z nimi w interakcje , które są charakterystyczne dla danej jednostki , czyli suma sposobów reakcji na daną osobę lub rzecz. W badaniach nad osobowością chodzi o wyjaśnienie podobieństw i różnic między jednostkami.

Charakteryzujemy innych na podstawie stałości ich zachowań i prawdopodobnie skłonni jesteśmy spostrzegać w ich zachowaniu większą stałość niż ta, która w rzeczywistości istnieje.

WG TEORII FREUDA – wszelkie zachowania są nieświadomie aktywizowane przez dwa podstawowe popędy: *EROS* - seksualny, instynkt życia; *TANAGOS* – instynkt „agresywny”, śmierci. Energia ,która jest podstawą życia (erosa) jest *LIBIDO*. Według Freuda osobowość składa się z: ID - magazyn podstawowych popędów („ślepe siły ID”);

SUPEREGO – „sumienie”;

EGO – rola arbitra , dokonuje oceny rzeczywistości, ego często czyni użytek z nieświadomych mechanizmów obronnych, których nadużywanie powoduje nerwicę (niemożliwe jest uwolnienie się od tych mechanizmów).

Wkład badań Freuda : podkreślenie znaczenia a) procesów nieświadomych ,b) popędu seksualnego, c)doświadczeń z okresu dzieciństwa.

Uczniowie Freuda : Jung, Adler.

STRES – (wg Hansa Seine) jest niespecyficzną (nietypową) reakcją na wszelkie stawiane mu wymagania.

KONCEPCJA BEHAVIORYSTYCZNA czyli TEORIA UCZENIA SIĘ POPRZEZ SYSTEM BODŹCÓW – problem polega na odpowiednim działaniu : dobre działanie => nagroda; złe => kara. Człowiek reaktywny (reagujący na bodźce-portret mechanicystyczny . Zgodnie z tą teorią człowiek jest układem reaktywnym. Jego zachowanie jest całkowicie sterowane przez środowisko zewnętrzne. System nagród i kar znajdujący się w otoczeniu decyduje o tym czego człowiek unika i do czego dąży (sterowanie pozytywne-nagroda i negatywne-kara, mit kary).Jednocześnie procesy psychiczne nie odgrywają żadnej roli w sterowaniu ludzkim umysłem. Pojęcie silnej woli jest semantyczną fikcją. Zwolennicy tej koncepcji opracowali system metod i technik zmiany reakcji człowieka , który nazywa się inżynierią behawiorystyczną. Zgodnie z nią manipulując środowiskiem, głównie stosując odpowiedni system nagród i kar można dowolnie modyfikować ludzkie zachowania. Ten mechanistyczny portret jednostki jest sprzeczny z potocznymi wyobrażeniami o działaniu człowieka.

KONCEPCJA PSYCHODYNAMICZNA (człowiek – pacjent) wg. tej koncepcji zachowanie człowieka zależy od wewnętrznych sił dynamicznych (potrzeby, popęd, dążenia) zwanych popędami. Popędy te są z reguły nieświadome (=> na tym polega ich istota). Często występują między nimi konflikty (człowiek jest w mocy tych konfliktów), których człowiek nie może sam rozwiązać. Ludzie (wg tej teorii) są niedoskonałymi tworamii natury. Podstawową metodą zmian zachowania i osobowości człowieka jest psychoterapia, dzięki której może się przystosować do otaczającego świata.

KONCEPCJA POZNAWCZA – najbardziej humanistyczna. Człowiek jest badaczem, konstruktorem twórcą. Jest autonomiczny, ma określoną strukturę poznawczą, z natury jest ciekawy.

KONSTRUKTY POZNAWCZE: - (poznanie rozumowe, intelektem, taki człowiek naturalnie jest ciekawy świata, ma tę cechę pchającą go do poznania otoczenia, świata, rządzącym nim praw, itp., itd.)

Element emocji też wpływa bardzo korzystnie na inteligencję. Wiąże się to z intuicją i empatią, inaczej bogactwo potrzeb emocjonalnych i jest to przekładane na wartościowanie inteligencji.